

**SEVIMLI BOLAJONIM
UCHUN ERTAKLAR**

UR, TO'QMOQ

YANGI ASR AVLADI

TOSHKENT

2015

UO'K:373.31-053.5

KBK:82.3(2)

S-38

Sevimli bolajonim uchun ertaklar: Ur, to'qmoq. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015. – 80 b.

ISBN 978-9943-27-480-8

Mazkur seriyadagi navbatdagi kitobimiz «Ur, to'qmoq» deb nomlanadi. Unga o'zbek xalq ertaklari turkumidagi sara ertaklar kiritildi.

Kitoblarimiz ota-onalar tomonidan farzandlarga hikoya qilib berilishini istab, ularni ham lotin, ham kirill alifbosida nashr etdik. Umid qilamizki, kitobni faqat sotib olish bilan cheklanmaymiz, balki ularni ertakka chanqoq bolajonlarimizga o'qib berib, ular bilan ertak doirasida suhbatlar uyushtiramiz, birgalikda mulohaza qilamiz.

UO'K:373.31-053.5

KBK:82.3(2)

ISBN 978-9943-27-480-8

© Sevimli bolajonim uchun ertaklar: «Ur, to'qmoq». «Yangi asr avlodi», 2015.

BESH QIZ

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, och ekan, to'q ekan, qarg'a qaqimchi ekan, chumchuq chaqimchi ekan. Burun zamonda, Sharq mam-lakatlarining birida, Kalla bozor mahallasida go'zallikda tengi yo'q, aqli raso Karomatxon ismli bir qiz yashar ekan. U bir kuni bozorga borib, ro'zg'or uchun go'sht, yog', guruch, sabzi, piyoz va shunga o'xshagan mayda-chuyda narsalar-ni olibdi. Olgan narsalarini ko'tarib olib bo-rish uchun bozordan bir hammol yollab, uyiga qaytibdi. Hammol qo'lidagi narsalarni ko'tarib qizning hovlisiga kelibdi. U umrida bunday hov-lini ko'rmagan ekan, hayron bo'lib og'zi ochilib qolibdi. Hovli juda chiroyli ekan. Turli meva-li daraxtlar, mevalar og'zingga olsang asaldan

ham shirin. Hovlining o'rtasida katta hovuz. Hovuzning atrofida bir-biridan chiroyli to'rtta supa bor ekan. Supalarning ustiga anorday qizil gilamlar yozilib, atlas, shoyi ko'rpachalar solingan ekan. Supalarning atroflarida turli-tuman, xush isli gullar ochilib turgan emish. Uning zin-asida ikki it oltin zanjirda bog'langan holda yotar ekan. Hammol bu ziynatlangan hovliga kirib tomosha qilib turibdi. Karomatxon uyga kirib, bir tilla olib chiqib hammolga beribdi. Hammol qo'liga tillani olib, bir tillaga, bir Karomatxonga qarabdi. Bu ahvolni ko'rgan Mo'tabarxon: «Karomatxon, hammolga yana bir tilla olib chiqib ber, oz deb bilmasin!» – debdi. Karomatxon uyga kirib yana bir tilla olib chiqib beribdi. Hammol bu tillani olib hayron bo'libdi. Mo'tabarxon hammolga:

– Nega hayron bo'lib turibsiz, tilla ozmi? – debdi.

Hammol:

– Men bu ikki tillani zo'rg'a topar edim. Sizlarning ozgina narsangizni ko'tarib olib kelganimga ikki tilla berganingizga hayronman. Menga hazillashib berdingizmi yoki rostdanmi? – deb so'rabdi.

Mo'tabarxon:

– Siz bilan nega hazillashamiz, albatta, rostdan berdik, – debdi.

Hammol sevinib, xursand bo'lib tillalarni cho'ntagiga solibdi. Shu vaqtda ko'cha darvozasi taqillatib qolibdi. Karomatxon yugurib chiqibdi. Ko'chada uchta ko'r yigit turgan ekan.

Ular:

– Biz bir musofir yigitlarmiz. Agar mumkin bo'lsa bugun sizlarning hovlingizda tunasak,

ertaga boradigan yerlarimizga ketar edik, – debdilar.

Karomatxon:

– Men opamdan so'ray, – deb uyga kirib bu so'zlarni Mo'tabarxonga aytibdi.

– Musofirlar bo'lsa ayt, kirsinar! – debdi Mo'tabarxon.

Karomatxon chiqib ko'rlarni boshlab kiribdi. Ko'rlar kirib Mo'tabarxonlarga salom beribdilar. Mo'tabarxon ularning salomini qabul qilib, bezatilgan supalarning biriga taklif qilibdi. Ko'rlar chiqib o'tiribdilar. Mo'tabarxon mehmonlar oldiga dasturxon yozib katta patnisga turli mevalar va shirinliklar qo'yibdi. Choy damlab, piyolaga quyib mehmonlarga uzatibdi.

Mo'tabarxon Mukarramxonga:

– Sizlar ovqatga harakat qiling! – debdi.

Mukarramxon go'sht, sabzi-piyozni to'g'rab, ovqatga harakat qilibdi. Osh damlabdi. Musofirlar choylarni ichib bo'libdilar. Mo'tabarxon dasturxonlarni yig'ishtirib olib:

– Mukarramxon, uydan sozlarni olib chiq, kelgan mehmonlarga biroz chalib beraylik! – debdi.

Mukarramxon uyga kirib, dutor, tanbur, g'ijjak olib chiqibdi. Mo'tabarxon g'ijjakni olibdi, Mukarramxon qo'liga tanbur olibdi. Karomatxon dutor chalib, opa-singillar ashula boshlabdilar. Bular o'yin-tomosha qilib tursin. Endigi so'zni boshqa yoqdan eshiting.

Shu shaharning odil podshosi shu kuni o'zining dono vaziri bilan maslahatlashibdi.

– Kechalari xalqimiz nima ishlar bilan mashg'ul bo'lar ekan, bir sinaylik, – debdi.

Vazir bu soʻzni maʼqul koʻribdi. Ikkalasi savdogar kiyimlarini kiyib, ikkita otni minib shaharni aylanib yurib, Moʻtabarxonlarning mahallasiga kelib qolibdi. Moʻtabarxonlarning sozchalib aytgan ashulalari podshoning qulogʻiga eshitilibdi. Podsho bu mungli ovozlarni eshitib havasi kelibdi. Biroz eshitib turib, vaziriga:

– Shu hovliga kirib koʻraylik, – debdi.

Vazir: «xoʻp» debdi. Darhol otdan tushib darvozani taqillatibdilar. Karomatxon dutorini qoʻyib, yugurib chiqibdi. Podsho:

– Biz musofir savdogarmiz, kechasi kelib tunashga joy topolmay, shu joyga kelib qoldik. Sizlar hali yotmagan ekansizlar sizlardan iltimos qilib soʻraymiz. Shu bugun bir kecha bizga hovlingizdan joy bersangiz, yotib ertaga ertalab ket-sak, – debdi.

Karomatxon bu ahvolni Moʻtabarxonga aytibdi.

– Musofirlar boʻlsa kirsin! – debdi Moʻtabarxon.

Karomatxon chiqib musofirlarni olib kiribdi. Podsho salom berib hammalari bilan koʻrishibdi. Moʻtabarxon bu mehmonlarga ham koʻrlar qatoridan joy beribdi. Yangitdan dasturxon tortibdi. Choylar ichilib boʻlgandan keyin, Moʻtabarxon kelgan mehmonlarga yuzlanib, shunday debdi:

– Bu kech sizlar bizning mehmonimizsiz. Endi bizlar nima harakat qilsak, ajablanib savol bermanglar. Agar harakatimiz ustidan savol bersangiz qattiq jazo beramiz, – debdi.

Musofirlar bunga rozi boʻlishibdi. Moʻtabarxon oʻrnidan turib bir oltin laganga palov suzib podsho bilan vazir oldiga qoʻyibdi. Ikkinchi lagandagisini koʻrlarning oldiga qoʻyibdi. Uchinchi lagandagini

esa hammolga, toʻrtinchi lagandagi palovni oʻzlarining oldilariga qoʻyishibdi. Ovqatdan keyin choy ichilibdi. Undan keyin dasturxonlar yigʻishtirilib yana ashula, soz, oʻyin boshlanibdi. Yarim soat oʻtgandan keyin, sozlarni uyga olib kirib qoʻyibdilar. Moʻtabarxon Mukarramxonga:

– Ikkita kuchukni keltir! – debdi.

Karomatxon qozondagi oshni ikkita oltin tovoqqa suzib keltiribdi. Moʻtabarxon qamchi bilan kuchukni holdan ketguncha savalabdi. Kuchuklar xuddi odamdek yigʻlar emishlar. Moʻtabar ura-ura charchabdi. Qoʻlidagi qamchini tashlab, kuchuklarning boshlarini silab, yuzlaridan oʻpib, oltin tovoqdagi oshni beribdi. Kuchuklar yeb toʻygandan keyin ularni yana oʻz joyiga bogʻlabdi. Bu ahvolni koʻrgan musofirlar hayron qolishibdi. Ayniqsa, podsho ajablanib toqat qilolmasdan soʻrashga majbur boʻlibdi:

– Nima uchun kuchuklarni urdingiz va nima uchun bosh-koʻzlarini silab, oʻpib, oltin tovoqda osh berdingiz?! – debdi.

Moʻtabarxonning achchigʻi kelib:

– Men sizlarga aytgan edim-ku! Nimaga savol berdingiz? Endi mendan xafa boʻlmang, oʻz gunohlaringiz oʻz boʻyningizda, – debdi-da, oʻrnidan turib uy yoniga borib, bir tugmachani bosgan ekan, shu zahoti oʻn polvon chiqib:

– Nima xizmat, taqsir! – debdilar. Moʻtabarxon:

– Mana bu ikki savdogar bilan uchta koʻrning oyoq-qoʻllarini bogʻlang, – deb buyruq beribdi. Polvonlar shu zahoti bularning oyoq-qoʻllarini bogʻlabdilar. Moʻtabarxon polvonlarga: